कथंराजाभविष्यति पितेतिशेषः ॥ इत्येवं राजानंब्रूहीतिलक्ष्मणोऽवोचदित्यर्थः ॥३३॥ विस्मृता विस्मृतसर्वप्रयोजनेवस्थिता आश्चर्यमन्यमानेवविष्ठिता स्थिता ॥३४॥ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ लक्ष्मणबाहुपालितः लक्ष्मणेनसेव्यमानः ॥ अब्रवीत् उक्तमितिशेषः ॥ निरीक्षते राज्ञस्तवरथंमांच ॥ ३७ ॥ इतिरामाभि०रा०ति०अयो०अष्टपंचाशःसर्गः ॥५८॥ ॥७॥ ॥७॥ एवंरामवृत्तांतमुक्त्वा प्रत्यागतिसमयानुभूतस्वदेशपुरवृत्तांतमाह ॥ ममत्विति ॥ ममाश्वाः मन्नियम्याश्वाः नप्रावर्तंत यथापूर्वंरथवहनोन्मुखानाभूवन्इत्यर्थः ॥ जात्यश्वस्वभाववर्णनेन स्वभावोक्तिरत्रालंकारः ॥ १ ॥ तद्दुःखं तद्वियोगदुःखं ॥ २ ॥ बहून्रामस्यगंगोत्तरणदिनादिदिनत्रयं यद्यपिभरद्वाजा

सर्वप्रजाभिरामंहिरामंप्रव्राज्यधार्मिकं ॥ सर्वलोकविरोधेनकथंराजाभविष्यति ॥ ३३॥ जानकीतुमहाराजनिश्वसंतीतपस्विनी ॥ भूतोपहतचित्तेवविष्ठिताविस्मृतास्थिता ॥ ३४॥ अदृष्टपूर्वव्यसनाराजपुत्रीयशस्विनी ॥ तेनदुःखेनरुदतीनैवमांकिंचिदब्रवीत् ॥ ॥ ३५॥ उद्वीक्ष्यमाणाभर्तारंमुखेनपरिशुष्यता ॥ मुमोचसहसाबाष्पंप्रयांतमुपवीक्ष्यसा ॥ ३६॥ तथैवरामोश्रुमुखःकृतांजलिःस्थितोब्रवील्लक्ष्मणबाहुपालितः ॥ तथैवसीतारुदतीतपस्विनीनिरीक्षतेराजरथंतथैवमां ॥ ३७ ॥ इत्यार्षेश्रीरामायणेवाल्मीकीयेआदिकाव्येअयोध्याकांडेअष्टपंचाशःसर्गः ॥५८॥ ॥७॥ ॥७॥ ममत्वश्वानिवृत्तस्यनप्रावर्ततवर्त्मनि ॥ उष्णमश्रुविमुंचंतोरामेसंप्रस्थितेवनं ॥ १ ॥ उभाभ्यांराजपुत्राभ्यामथकृत्वाहमंजलिं ॥ प्रस्थितोरथमास्थायतद्दुःखमपिधारयन् ॥ २ ॥ गुहेनसार्धंतत्रैवस्थितोस्मिदिवसान्बहून् ॥ आशायायदिमांरामःपुनःशब्दापयेदिति ॥ ३ ॥ विषयेतेमहाराजमहाव्यसनकर्शिताः ॥ अपिवृक्षाःपरिम्लानाःसपुष्पांकुरकोरकाः ॥ ४ ॥ श्रमाच्चारप्रतिनिवृत्तिमत्तृतीयदिवसएवसुमंत्रप्रस्थानं तथापि तद्दिनेऽल्पावशिष्टदिनपर्यंतंस्थित्या बहूनित्युक्तं ॥ किमर्थंतत्रस्थितिस्तत्राह शब्दापयेदिति ॥ तत्समीपचरद्रुहमनुष्यमुखेनाकारयेदित्यर्थः ॥ ३ ॥ कैकेयीनिमित्तं रामविवासनं सर्वक्षोभकरमभूदित्याह ॥ विषयेतेइति ॥ तवदेशे पुष्पमपि नविकसितं अंकुरःशाखासुपल्लवोद्भेदः कोरकाः पुष्पमुकुलानि तैःसहिताःवृक्षाः अत्रसर्वत्रहेत्वंशेचोत्प्रेक्षाबोध्या ॥ ४ ॥